

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 16 lutego 2023r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, po rozpoznaniu sprawy z odwołania K. L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł. o zasiłek chorobowy od decyzji z 20 października 2021r. nr sprawy (...) zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał K. L. od 8 września 2021r. prawo do zasiłku chorobowego od podstawy wyższej niż 3.421,90 zł, tj. uwzględniającej, poza wynagrodzeniem w wysokości 3.421,90 zł, premię w kwocie 5.884,24 zł wypłaconą we wrześniu 2021 r. za miesiące czerwiec 2021r. i lipiec 2021r.; oddalił odwołanie w pozostałym zakresie oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz K. L. kwotę 166,05 zł tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu.

Przedmiotowe orzeczenie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

K. L. została zatrudniona w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością spółce komandytowej w Ł. na podstawie umowy na czas określony od 4 maja 2021r. do 30 kwietnia 2023r. na stanowisku specjalisty do spraw sprzedaży.

W umowie o pracę przewidziano dla wnioskodawczyni wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 3.421,90 zł brutto oraz premię od sprzedaży w kwocie 2% od ceny netto sprzedanego mieszkania.

Umowę o pracę ze spółką (...) wnioskodawczyni w trakcie urlopu macierzyńskiego przysługującego w związku z zatrudnieniem u poprzedniego pracodawcy. Urlop macierzyński zakończył się w dniu 2 czerwca 2021 r.

Na podstawie umowy zawartej ze spółką (...) wnioskodawczyni zajmowała się sprzedażą mieszkań, pozyskiwaniem nowych klientów oraz obsługą klientów apartamentów Złote T. w Ł..

U pracodawcy nie obowiązywał regulamin premiowania.

Warunkiem uzyskania premii było doprowadzenie do zawarcia umowy rezerwacyjnej oraz do podpisania umowy deweloperskiej w formie aktu notarialnego.

W czerwcu i lipcu 2021 r. wnioskodawczyni podejmowała czynności mające na celu sprzedaż mieszkania o wartości ok. 300.000 zł brutto. W czerwcu 2021 r. umieściła ogłoszenie odnośnie kupna mieszkania. Następnie jeździła na budowę z klientami, pokazywała mieszkania, załatwiała wszystkie czynności związane z uzyskaniem konta powierniczego dla klientów. Negocjowała dla nich ceny z pracodawcą.

W lipcu 2021 r. wnioskodawczyni podpisała z klientem umowę rezerwacyjną. Akt notarialny został podpisany 2 sierpnia 2021r.

Pod koniec lipca 2021r. wnioskodawczyni przestała się zajmować sprzedażą mieszkań.

Za sprzedaż jednego mieszkania wnioskodawczyni została przyznana premia.

Wnioskodawczyni w okresie ciąży stała się niezdolna do pracy od 6 sierpnia 2021r.

Płatnik składek (...) spółka z o.o. spółka komandytowa wypłacił powódce wynagrodzenie chorobowe za okres od 6 sierpnia 2021 r. do 7 września 2021r.

Zaświadczeniami na druku ZUS Z-3 z 18 października 2021 r. i z 24 września 2021 r. płatnik składek wystąpił o zasiłek chorobowy dla wnioskodawczyni za okres od 8 września 2021 r. do 31 października 2021r.

W zaświadczeniu w uwagach płatnik wskazał, że w miesiącu wrześniu 2021r. pracownikowi wypłacono premię od sprzedaży mieszkania w kwocie 6.021,09 zł brutto.

W części zaświadczenia obejmującej informacje o składnikach wynagrodzenia odnotowano następujące składniki wynagrodzenia:

- za maj 2021r. – stałe wynagrodzenie 3.421,90 zł;
- za czerwiec 2021r. – stałe wynagrodzenie 3.421,90 zł, premia 2.873,70 zł;
- za lipiec 2021r. – stałe wynagrodzenie 3.421,90 zł, premia 3.010,54 zł.

Zaświadczeniem na druku ZUS Z-3 z 17 listopada 2021 r. płatnik składek wystąpił o zasiłek macierzyński dla wnioskodawczynie za okres od 25 października 2021 r. do 23 października 2022r.

Za okres pracy od 1 czerwca 2021r. do 2 sierpnia 2021r. wnioskodawczynie przysługiwała premia w kwocie 6.021,09 zł.

Premia została podzielona na dni robocze każdego z miesięcy, których w okresie od 1 czerwca 2021r. do 2 sierpnia 2021r. było 44 (21 dni w czerwcu, 22 w lipcu i 1 dzień w okresie od 1 do 2 sierpnia). Premia za jeden dzień wyniosła 136,84 zł.

Należna za czerwiec 2021r. premia wyniosła 2.873,70 zł i została wyliczona jako iloczyn 21 dni i kwoty 136,84 zł.

Należna za lipiec 2021r. wyniosła 3.010,54 zł i została wyliczona jako iloczyn 22 dni i kwoty 136,84 zł.

Kwota wypłaconej wnioskodawczynie premii ostatecznie została pomniejszona o 1 dzień sierpnia 2021r. (2 sierpnia 2021r.) i w sumie wyniosła 5.884,24 zł (2.873,70 zł + 3.010,54 zł)

W dniu 10 września 2021r. wnioskodawczynie przelewem otrzymała kwotę 6.181,56 zł (netto), na którą złożyło się wynagrodzenie za sierpień 2021 r. i premia od sprzedaży.

Powyższych ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy dokonał na podstawie powołanych dokumentów oraz zeznań wnioskodawczynie.

Według Sądu I instancji odwołanie zasługiwało na uwzględnienie co do zasady.

Sąd meriti wyjaśnił, że spór dotyczył tego, czy przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego wnioskodawczynie za okres od 8 września 2021 r. powinna zostać uwzględniona premia od sprzedaży.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. 2022 roku poz. 1731) podstawę wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu będącemu pracownikiem stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy. Jeżeli niezdolność do pracy powstała przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 1, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie za pełne miesiące kalendarzowe ubezpieczenia (art. 36 ust. 2). Za wynagrodzenie uważa się przychód pracownika stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, po odliczeniu potrąconych przez pracodawcę składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe oraz ubezpieczenie chorobowe (art. 3 pkt 3 ustawy zasiłkowej).

Sąd ten ustalił, że wnioskodawczynie rozpoczęła pracę u płatnika składek – w spółce (...) od 4 maja 2021 r., a niezdolna do pracy stała się od 6 sierpnia 2021 r.

Sąd a quo wyjaśnił, że podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowiło wynagrodzenie za pełne miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc powstania niezdolności do pracy i przyjął, że stosownie do art. 36 ust. 2 ustawy zasiłkowej, w przypadku wnioskodawczynie były to miesiące czerwiec i lipiec 2021r., zaś organ rentowy jako podstawę wymiaru zaskarżonej decyzji podał art. 42 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym premie, nagrody i inne składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy miesięczne wlicza się do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w kwocie wypłaconej pracownikowi za miesiące kalendarzowe, z których wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku.

Następnie Sąd meriti wyjaśnił, że podstawą wymiaru zasiłku chorobowego jest wynagrodzenie faktycznie wypłacone przez pracodawcę i z tego powodu niewypłacenie wynagrodzenia w niektórych miesiącach uwzględnianych w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego powoduje wyłączenie tych miesięcy z obliczenia podstawy wymiaru zasiłku.

W ocenie Sądu I instancji przy dosłownym odczytaniu art. 36 ust. 1 i art. 37 ust. 1 ustawy zasiłkowej nie sposób uchylić się od stwierdzenia, że koniecznym warunkiem ustalenia wysokości zasiłku chorobowego jest dokonanie przez pracodawcę i uzyskanie przez pracownika wypłaty wynagrodzenia; zasiłek chorobowy stanowi świadczenie z ubezpieczenia społecznego mające zastąpić utratę wynagrodzenia spowodowaną niemożnością jego uzyskania z powodu niezdolności do pracy; brak wynagrodzenia uchyla tę przesłankę ubezpieczenia, dlatego w ustawie nie został uregulowany sposób ustalenia zasiłku w sytuacji, w której do wypłaty należnego wynagrodzenia nie doszło; nieuwzględnienie przez ustawodawcę jakiegokolwiek możliwości ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego na wypadek nieuzyskania wynagrodzenia nasuwa wniosek, że pracownik świadczący pracę i nieuzyskujący za nią wynagrodzenia, nie może powoływać się na przesłankę ubezpieczenia, czyli na utratę wynagrodzenia z powodu choroby.

Sąd Rejonowy wskazał także, że składnik wynagrodzenia za pracę nie może być uwzględniony w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego, chociażby pracodawca składnika tego nie wypłacił, jeśli przepisy jednoznacznie wskazują, że w okresie pobierania zasiłku chorobowego pracownik zachowuje do niego prawo, co w szczególności dotyczy premii regulaminowej, która jest przyznawana również za dni nieobecności w pracy spowodowane chorobą zawodową, wypadkiem przy pracy, w drodze do pracy i z pracy, za które to dni pracownikowi przysługuje wynagrodzenie za pracę oraz zasiłek chorobowy; wnioskodawczyni na mocy zawartej umowy o pracę przysługiwało wynagrodzenie zasadnicze w wysokości 3.421,90 zł oraz premia od sprzedaży w kwocie 2% od ceny netto sprzedanego mieszkania.

Sąd I instancji ustalił, że w okresie zatrudnienia wnioskodawczyni otrzymała premię za sprzedaż mieszkania o wartości około 300.000 zł, dodając, że z materiału dowodowego wynika, że premia przysługiwała wnioskodawczyni za podejmowane czynności zmierzające do sprzedaży mieszkania w okresie od 1 czerwca 2021r. do 2 sierpnia 2021r., kiedy to ubezpieczona prezentowała mieszkania klientom, podejmowała czynności związane z uzyskaniem konta powierniczego, negocjowała cenę. Warunkiem wypłaty premii było doprowadzenie do zawarcia umowy rezerwacyjnej (do czego doszło w lipcu 2021 r.) oraz podpisania umowy deweloperskiej w formie aktu notarialnego; zgodnie z przyjętymi u płatnika zasadami, wypłata premii następowała w miesiącu następującym po miesiącu, w którym spełnione zostały kryteria jej przyznania, wobec czego z uwagi na to, że do zawarcia umowy deweloperskiej doszło w dniu 2 sierpnia 2021r. - wypłata nastąpiła w dniu 10 września 2021r. wraz z wynagrodzeniem za sierpień 2021r.

Sąd I instancji wskazał, że organ rentowy odmówił zaliczenia do podstawy wymiaru przyznanej przez pracodawcę premii sprzedażowej, powołując się na fakt, iż premia ta została wypłacona w miesiącu, który nie jest przyjmowany do podstawy wymiaru zasiłku.

Według Sądu Rejonowego argumentacja Zakładu jest błędna, ponieważ istotne jest za jaki okres wynagrodzenie (także inne składniki wynagrodzenia, np. premie, dodatki, nagrody) zostało wypłacone, a nie to kiedy zostało wypłacone; zarówno wynagrodzenie za pracę, jak i inne składniki wynagrodzenia, mogą być wypłacane pracownikowi w następnym miesiącu kalendarzowym po przepracowaniu danego miesiąca, nie później jednak niż do 10. dnia tego następnego miesiąca. Konsekwencją tego, przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłków przysługujących za dany miesiąc, jest uwzględnienie wynagrodzenia oraz innych składników za dany miesiąc ustalonego okresu (poprzedzającego niezdolność do pracy), wypłaconych w następnym miesiącu kalendarzowym; może być również tak, że wynagrodzenie za pracę jest wypłacane w tym samym miesiącu, w którym była świadczona praca, a inne składniki wynagrodzenia w następnym miesiącu.

W efekcie Sąd meriti uznał, że data wypłaty premii wnioskodawczyni, była irrelevantna, wobec okresu za jaki została ona wypłacona. Biorąc pod uwagę, iż premia w łącznej kwocie 5.884,24 zł brutto wypłacona została za okres od 1 czerwca 2021 r. do 31 lipca 2021 r. (czyli pełne miesiące kalendarzowe poprzedzające niezdolność do pracy) Sąd Rejonowy stwierdził, że należało ją zaliczyć do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego.

Sąd I instancji wskazał także, że organ rentowy już w toku procesu ponad podstawę prawną podaną w decyzji dodatkowo powołał art. 41 ust. 2 ustawy zasiłkowej, zgodnie z którym składników wynagrodzenia przysługujących w myśl umowy o pracę lub innego aktu, na podstawie którego powstał stosunek pracy, tylko do określonego terminu nie uwzględnia się przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego należnego za okres po tym terminie; przepis ten ustanawia zasady aktualizacji w zakresie składników wynagrodzenia uwzględnianych w podstawie wymiaru zasiłków w trakcie przysługiwania prawa do tych zasiłków, czyli po ustaleniu pierwotnej podstawy wymiaru; aktualizacja ta polega na wyłączeniu z podstawy wymiaru ściśle określonych, przysługujących do określonego terminu, składników wynagrodzenia, zawartych albo w aktach stanowiących podstawę nawiązania stosunku pracy albo w źródłach prawa pracy (ustawowych lub autonomicznych), jeśli minął termin ich przysługiwania; tytułem przykładu takiego świadczenia Sąd meriti wskazał na dodatek specjalny, którego wypłata następuje w jednostkach budżetowych i który jest składnikiem wynagrodzenia mającym charakter przejściowy; przysługuje pracownikom samorządowym z tytułu okresowego zwiększenia obowiązków służbowych bądź powierzenia dodatkowych zadań. Sąd Rejonowy argumentował, że w myśl ustawy zasiłkowej składniki wynagrodzenia przysługujące do określonego terminu są wliczane do podstawy zasiłku, pod warunkiem że przysługują w okresie wystąpienia absencji chorobowej i są pomniejszane za czas nieobecności. Jeżeli w okresie absencji składnik już nie przysługuje, to niezależnie od tego, jak długo był wypłacany, nie powinien być wliczany do podstawy.

Sąd I instancji stwierdził, że z materiału dowodowego nie wynika, by premia przyznana powódce miała charakter terminowy; u płatnika składek nie obowiązywał regulamin wynagradzania, który wprost wskazywałby na przejściowy charakter premii; premia od sprzedaży związana była z zadaniami wchodzącymi w zakres zwykłych obowiązków powódki, nie była związana z dodatkowymi zadaniami czy zwiększonym zakresem obowiązków.

Zdaniem sądu a quo przedmiotowa premia nie spełnia zatem przesłanek z art. 41 ust. 2 ustawy zasiłkowej i wobec tego podlega zaliczeniu do podstawy wymiaru.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że w sprawie należało uwzględnić art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej zgodnie, z którym przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku zgodnie z postanowieniami układów zbiorowych pracy lub przepisami o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego zasiłku.

Sąd I instancji wskazał, że na gruncie obecnego brzmienia art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej, jednolicie przyjmuje się, że także w odniesieniu do premii i nagród dla ustalenia, czy ten składnik wynagrodzenia podlega wyłączeniu z podstawy wymiaru zasiłku, należy badać zarówno treść przepisów płacowych, jak i praktykę w ich stosowaniu przez pracodawcę. Jeżeli zatem w firmie istnieją zapisy o sposobie przyjmowania lub też pomniejszania nagrody za czas choroby, to należy postąpić zgodnie z tymi wytycznymi – czyli jeżeli nagroda, premia lub inny składnik wynagrodzenia nie przysługują za czas absencji, to powinny być przyjęte do podstawy wymiaru zasiłku. Jeśli natomiast, mimo absencji, pracownik je otrzymuje, to wartość takiego składnika nie jest wliczana do zasiłku; u pracodawcy ubezpieczonej nie obowiązywał żaden akt regulujący przyznawanie premii, ani też w umowie o pracę pracodawca, poza przyznaniem premii od sprzedaży w kwocie 2% od ceny netto sprzedanego mieszkania, nie zawarł żadnych innych uregulowań; w takiej zaś sytuacji należy przyjąć, że w podstawie świadczeń chorobowych uwzględnia się wszystkie oskładkowane składniki wynagrodzenia, które mimo braku odpowiednich regulacji w przepisach płacowych nie są wypłacane za okresy pobierania świadczeń chorobowych.

W konsekwencji powyższych rozważań Sąd Rejonowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał K. L. od 8 września 2021 r. prawo do zasiłku chorobowego od podstawy wyższej niż 3.421,90 zł, tj. uwzględniającej, poza wynagrodzeniem 3.421,90 zł, premię przyznaną w kwocie 5.884,24 zł.

Sąd I instancji oddalił odwołanie w pozostałym zakresie uwzględniając, że pierwotnie przyznana premia w wysokości 6.021 zł została przez pracodawcę pomniejszona i ostatecznie wypłacono ją wnioskodawczyni w kwocie 5.884,24 zł.

Rozstrzygnięcie o kosztach pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu sąd meriti oparł na dyspozycji art. 98 k.p.c. oraz § 15 ust. 2 w zw. z § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2019 r., poz. 68).

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy, zaskarżając przedmiotowe orzeczenie w części, tj. w zakresie punktów 1 i 3 sentencji wyroku.

A. skarżonemu rozstrzygnięciu zarzucił naruszenie:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego,

2) art. 36 i 41 ustawy z dnia 25.06.1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1133 ze zm.) poprzez wadliwe orzeczenie, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego wnioskodawczyni za okres od 8 września 2021 r. powinna zostać uwzględniona premia od sprzedaży w kwocie 5884,21 zł.

W konkluzji do tak sformułowanych zarzutów apelacyjnych pozwany wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie odwołania od decyzji z dnia 20.10.2021 r., ewentualnie zaś o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik powódki wniósł o jej oddalenie w całości oraz o przyznanie na rzecz ubezpieczonej od organu rentowego kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, ewentualnie zaś w sytuacji uwzględnienia apelacji, wniósł o przyznanie pełnomocnikowi ubezpieczonej kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, co do których jednocześnie oświadczył, że nie zostały one pokryte w całości, ani w części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Wstępnie wskazać należy, że Sąd Okręgowy w pełni aprobuje ustalenia faktyczne Sądu I instancji i przyjmuje je jako własne, a jednocześnie uznając, że nie ma potrzeby powielania ich w tym miejscu, czyni je integralną częścią niniejszego uzasadnienia (por. np. orzeczenie SN z 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999/4/83).

Jako całkowicie bezzasadny Sąd II instancji uznał zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c.

Zgodnie z powołanym przepisem sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd dokonuje oceny wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów, mających znaczenie dla ich mocy i wiarygodności (tak np. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu orzeczenia z 11.07.2002 r., IV CKN 1218/00, LEX nr 80266).

Ramy swobodnej oceny dowodów są zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnym poziomem świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (tak też Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach, np. z 19.06.2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003/5/137).

Sąd II instancji zważył, że co do zarzucanego naruszenia art. 233 k.p.c. to z treści uzasadnienia apelacji wynika, że w rzeczywistości intencją strony pozwanej przy formułowaniu tego zarzutu było wykazanie, że Sąd Rejonowy dokonując oceny jurydycznej ustalonych faktów, wyprowadził z tej analizy wnioski, które nie odpowiadały tezie sugerowanej w toku procesu przez organ rentowy, stąd też apelacja w tej części nie mogła odnieść zamierzonego skutku procesowego.

Niezależnie od powyższego apelant słusznie zarzucił zaskarżonemu rozstrzygnięciu naruszenie przepisów prawa materialnego.

Wstępnie przypomnieć należy, że zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. 2022 r., poz. 1731 ze zm.; dalej jako: ustawa zasiłkowa) podstawę wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu będącemu pracownikiem stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy.

Zgodnie z ust. 2 art. 36 cytowanej ustawy, jeżeli niezdolność do pracy powstała przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 1, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie za pełne miesiące kalendarzowe ubezpieczenia.

Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku zgodnie z postanowieniami układów zbiorowych pracy lub przepisami o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego zasiłku.

C. regulacji z art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej jest rekompensowanie zarobków utraconych wskutek ziszczenia się ryzyka czasowej niezdolności do pracy, a który nie powinien stać się źródłem nieuzasadnionego przysporzenia na rzecz chorującego pracownika. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2016 r., I UK 178/16)

Przepis art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej ma zastosowanie także w odniesieniu do składników wynagrodzenia w postaci premii, które zgodnie z art. 42 ustawy zasiłkowej wlicza się do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2005 r., III UK 76/05, LEX nr 316185).

Przepis art. 41 ust. 2 ustawy zasiłkowej wskazuje, że składników wynagrodzenia przysługujących w myśl umowy o pracę lub innego aktu, na podstawie którego powstał stosunek pracy, tylko do określonego terminu nie uwzględnia się przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego należnego za okres po tym terminie.

Przypomnieć należy również, że zasiłek chorobowy i macierzyński, stanowiąc mają ekwiwalent, w całości lub w części, stosownie do art. 11 ust. 1 i 2 oraz art. 31 ust. 1 ustawy zasiłkowej, wynagrodzenia, które pracownik otrzymałby, gdyby był zdolny do pracy i pracę tę świadczył. W okresie niezdolności do pracy z powodu choroby nie przysługuje wynagrodzenie za wykonywanie pracy. Pracownik otrzymuje wówczas świadczenia rekompensujące to wynagrodzenie, najpierw w postaci wynagrodzenia chorobowego od pracodawcy, a następnie zasiłku chorobowego.

Zasadą, którą należy uwzględniać przy wykładni art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej jest jego cel, polegający na przeciwdziałaniu możliwości podwójnego wypłacania tego samego składnika wynagrodzenia. Jeżeli pracownik w okresie nieświadczenia pracy z powodu niezdolności do jej wykonywania otrzyma wynagrodzenie, to wynagrodzenie to (lub jego składnik) nie może być uwzględnione w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego, gdyż oznaczałoby to pobieranie dwóch wzajemnie wykluczających się świadczeń. Pracownik bowiem otrzymałby wynagrodzenie i odpowiednik wynagrodzenia w czasie niezdolności do pracy, to jest zasiłek chorobowy, w którego podstawie wymiaru byłoby także owo wynagrodzenie (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 1979 r., II UZP 22/79, OSNCP 1980 Nr 6, poz. 110 oraz wyroku z dnia 5 marca 1997 r., II UKN 15/97, OSNAPiUS 1997 nr 22 poz. 446).

Warto także przypomnieć, że zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej w brzmieniu obowiązującym przed dniem 12 listopada 2009 r., przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględniano się składników wynagrodzenia, jeżeli postanowienia układów zbiorowych pracy lub przepisy o wynagradzaniu nie przewidywały zmniejszania ich za okres pobierania zasiłku.

Wyrokiem z dnia 24 czerwca 2008 r., SK 16/06 (OTK-A z 2008 r. Nr 5, poz. 85), Trybunał Konstytucyjny uznał, że przepis ten, rozumiany w ten sposób, że w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się wypłaconych pracownikowi - w okresie przyjętym do jej ustalenia - składników wynagrodzenia, od których pracownik ten

uiścił składkę na ubezpieczenie chorobowe, a które nie są mu wypłacane w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby albo zasiłku chorobowego, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny podkreślił słuszność dążenia ustawodawcy do wyeliminowania zarówno sytuacji, w której pracownik w razie choroby otrzymywałby podwójne świadczenia (zarówno z tytułu faktycznie wypłacanych składników wynagrodzenia jak i tytułem wynagrodzenia chorobowego i zasiłku chorobowego), jak i sytuacji, w której świadczenia ze stosunku pracy, wyłącznie deklarowane, a w praktyce niewypłacalne, miałyby rzutować na wysokość tych świadczeń. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że sądy rozstrzygające w przedmiocie należnego pracownikowi wynagrodzenia chorobowego i zasiłku winny ustalać, które składniki wynagrodzenia były **faktycznie wypłacane** w okresie przyjętym do obliczenia przeciętnego wynagrodzenia i zasiłku (art. 92 § 1 i 2 k.p. i art. 36 ust. 1 w związku z art. 38 ust. 1 ustawy zasiłkowej), które składniki wynagrodzenia zostały faktycznie obciążone składką na ubezpieczenie chorobowe (§ 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w związku z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, obecnie tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 423) i do których składników wynagrodzenia pracownik zachował w rzeczywistości prawo w okresie pobierania wymienionych wyżej świadczeń (art. 41 ustawy zasiłkowej). W ocenie Trybunału Konstytucyjnego oznacza to z jednej strony, że wypłacenie w okresie poprzedzającym niezdolność pracownika do pracy danego składnika wynagrodzenia i uiszczenie od niego składki na ubezpieczenie chorobowe powoduje, iż pracownik nie ma do niego prawa w okresie pobierania świadczeń przysługujących z tytułu niezdolności do pracy, a zatem składnik taki wchodzi do podstawy wymiaru wymienionych świadczeń, a z drugiej strony - że faktyczne wypłacenie tego składnika wynagrodzenia za okres pobierania wynagrodzenia chorobowego i zasiłku chorobowego wyłącza go z podstawy ich wymiaru.

Powyższe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego było powoływane szeroko w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. np. wyrok z dnia 3 marca 2011 r., II UK 133/10, LEX nr 852556, czy z dnia 3 sierpnia 2016 r., I UK 178/16, LEX nr 2089623).

Uwzględniając powyższy wyrok Trybunału Konstytucyjnego ustawodawca ustawą z dnia 28 sierpnia 2009 r. o zmianie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. Nr 179, poz. 1383) nadał art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej nowe brzmienie. Przepis ten aktualnie stanowi, że przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku zgodnie z postanowieniami układów zbiorowych pracy lub przepisami o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego zasiłku. Nadal nie uzależnia więc wliczenia danego składnika wynagrodzenia do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego od tego, czy składnik ten został uwzględniony w podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe, jednak nastąpiła istotna zmiana treści normatywnej komentowanego przepisu. O wliczeniu poszczególnych składników wynagrodzenia do podstawy wymiaru zasiłku decyduje bowiem nie tylko regulacja zawarta w przepisach płacowych, ale także ukształtowana na tle tych przepisów praktyka, czyli to, jak pracodawca interpretuje i stosuje owe przepisy. Dla wyłączenia spornego składnika wynagrodzenia z podstawy wymiaru zasiłku nie wystarczy zatem sam zapis o jego niezmnieszeniu za okres niezdolności do pracy spowodowanej chorobą, ale istotne jest to, czy do takiego zmniejszenia rzeczywiście dochodzi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2016 r., I UK 178/16, LEX nr 2089623).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego - zapadłym po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r., SK 16/06 i na gruncie obecnego brzmienia art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej - jednolicie przyjmuje się, że także w odniesieniu do premii i nagród dla ustalenia, czy ten składnik wynagrodzenia podlega wyłączeniu z podstawy wymiaru zasiłku, należy badać zarówno treść przepisów płacowych, jak i praktykę w ich stosowaniu przez pracodawcę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2016 r., I UK 178/16).

W realiach badanej sprawy z materiału dowodowego wynika, że ubezpieczona została zatrudniona u płatnika od dnia 4 maja 2021 r., a stała się niezdolna do pracy z dniem 6 sierpnia 2021 r., wobec czego analizie pod kątem podstawy wymiaru świadczenia należy poddać zarobki uzyskiwane przez nią w okresie od czerwca 2021 r. do lipca 2021 r. Zgodnie z umową o pracę odwołującej przysługiwała jej premia od sprzedanego mieszkania w kwocie 2% jego wartości i była wypłacane w następnym miesiącu po spełnieniu warunków do jej przyznania wraz z wynagrodzeniem za dany

miesiąc, w którym ubezpieczona nabyła prawo do premii. W niniejszej sprawie premie sprzedażowe nie były związane z konkretnym okresem - nie były to premie miesięczne, kwartalne, czy też roczne. Ubezpieczona nabyła prawo do premii za czynności sprzedażowe mieszkania wykonane w okresie od 1 czerwca 2021 r. do 2 sierpnia 2021 r., albowiem umowa deweloperska została podpisana 2 sierpnia 2021 r., a zatem nabyła prawo do tej premii w sierpniu 2021 r. i do tego właśnie miesiąca powinna być ta premia przypisana, niezależnie od tego kiedy została powódce wypłacona. W przypadku odwołującej określając podstawę wymiaru zasiłku chorobowego zgodnie z art. 36 ust. 2 ustawy zasiłkowej, należało uwzględnić, że jej niezdolność do pracy powstała w dniu 6 sierpnia 2021 r., co oznacza, że miesiąc sierpień 2021 r. nie powinien być uwzględniony do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, gdyż z mocy tego przepisu podstawę wymiaru stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie za pełne miesiące kalendarzowe ubezpieczenia, którymi w przypadku powódki były miesiące czerwiec i lipiec 2021 r.

Poza tym należy podkreślić, że pracodawca wypłacił premię za sierpień 2021 r. we wrześniu 2021 r. - razem z wynagrodzeniem za sierpień 2021 r., a zatem doszłoby do sytuacji, w której ten sam składnik wynagrodzenia za ten sam okres byłby podwójnie wypłacany, raz jako wynagrodzenie sensu stricto i drugi raz jako składnik wynagrodzenia uwzględniony w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego.

Zasługuje zatem na akceptację stanowisko ZUS, że Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej wykładni art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej. W realiach rozpoznawanej sprawy premie sprzedażowa byłaby wliczona do podstawy wymiaru zasiłku ubezpieczonej, ale tylko wówczas, gdyby pracodawca zaniechał jej wypłaty (zob. wyrok SN z 4.03.2021 r., (...) 25/21, LEX nr 3191133).

Tymczasem wypłata premii sprzedażowej nie została przez pracodawcę wstrzymana, ani pomniejszona i wnioskodawczyni zachowała prawo do spornej premii wypracowanej w okresie wcześniejszym niż okres zasiłku od 8 września 2021 roku. Podstawę wymiaru zasiłku z ubezpieczenia chorobowego ustala się uwzględniając przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy (art. 36 ust. 1 ustawy zasiłkowej), a jeżeli niezdolność do pracy powstała przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 1, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie za pełne miesiące kalendarzowe ubezpieczenia (art. 36 ust. 2 ustawy zasiłkowej), zaś na zgodnie z wszelkie zmiany w wysokości należnego wynagrodzenia w okresie przypadającym po tym miesiącu nie są już uwzględnione w okresie nieprzerwanej niezdolności do pracy (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2016 r., I UK 268/16, OSNP 2018 Nr 1, poz. 8 czy z dnia 20 stycznia 2016 r., II UK 206/15, OSNP 2017 Nr 8, poz. 101).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

O zwrocie kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu orzeczono na podstawie z §4 ust. 1 i 3 w zw. § 15 ust. 2 i § 16 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1715) uwzględniając zwrot stawki podatku VAT, przy czym samą wysokość kosztów ustalono na podstawie § 9 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 roku, poz. 265) mając na uwadze treść wyroku TK z 23 kwietnia 2020 (SK 66/19 DzU z 2020 r. poz 769) oraz postanowienia SN z 7 stycznia 2021r. I CSK 598/20.

Apelację rozpoznano na posiedzeniu niejawnym zgodnie z art. 374 k.p.c.

SSO Paulina Kuźma

A.P.